

Kroniek Sint Agatha

Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven | Klooster Sint Agatha

Ten Geleide

Het Erfgoedcentrum en het klooster in Sint Agatha hebben veelbewogen maanden achter de rug. U leest over de ontwikkelingen in dit dubbelnummer van de Kroniek. Door de drukke tijden is er in oktober geen Kroniek Sint Agatha verschenen. Met dit exemplaar blikken we terug op de tweede helft van 2019 en vooruit naar het nieuwe jaar, waarvoor we u van harte alle goeds toewensen.

START VERBOUW

Op 25 november jl. ging de renovatie van twee kloostervleugels officieel van start. Na een half jaar van sjoeven en verhuizen waren ze (bijna) leeg en konden de aannemers naar binnen, met zowel beschermende voorzieningen als sloophamers. Aan dit moment ging een jarenlang traject van voorbereiding vooraf.

Een mijlpaal daarin was in 2016 de publicatie van de brochure *Klooster Sint Agatha, klooster van verleden, heden en toekomst*, met een visie op de toekomst van het klooster als geheel. De visie dient als basis voor de invulling van gebouwdelen die vrijkomen, en was het resultaat van uitvoerig onderzoek naar de (on)mogelijkheden voor herbestemming. Een nieuwe invulling van gebouwdelen moest passen bij de bestaande functies en tegelijkertijd een gezonde exploitatie kunnen garanderen. Behoud van de kloosterlijke setting was belangrijk voor het Erfgoedcentrum en voor de

Vaandel gemaakt door de Dominicanessen van Mariadal, ca. 1930

Kruisheren. Behoud van de historische waarde van het kloostercomplex was belangrijk voor zowel de eigenaar als betrokken overheden en erfgoed specialisten.

De visie focust inhoudelijk op het begrip 'klooster' en de functies die daarbij horen. Een klooster is een plek waar het gewone dagelijkse leven van wonen en werken samengaat met het zoeken naar religieuze verdieping. Eén van de kenmerkende eigenschappen van een klooster is de woonfunctie; bewoners schepden de leef sfeer en vormen de continue factor binnen

het geheel aan activiteiten. De kloostervleugels die nu worden verbouwd, hebben steeds gediend als woonruimte en zullen dit ook in de toekomst blijven doen. Door de verbouwing worden de woonvoorzieningen bij de tijd gebracht. Concreet betekent dit renovatie van alle voorzieningen - de laatste verbouwing is ca. 70 jaar geleden - en het realiseren van twaalf wooneenheden. Nieuwe bewoners zijn waarschijnlijk geen lid meer van een orde of congregatie. Daarom is gekozen voor ombouw tot de gangbare woonvorm van zelfstandige appartementen.

Aan het bouwplan is een aantal jaren 'geschaafd', wat bij de renovatie van een monumentaal gebouw niet ongebruikelijk is en het traject van uitvoering ten goede komt. Er zijn bij zo'n project veel mensen en organisaties betrokken, die allemaal hun inbreng leveren. Voor Klooster Sint Agatha zijn dit de Stichting Sint Aegten in de rol van eigenaar, de Kruisheren, het Erfgoedcentrum, Monumentenzorg, de provincie Noord-Brabant, de gemeente Cuijk, de financiers, bouwadviesbureaus en de aannemers. Het hele traject wordt bouwkundig begeleid door Jos van Niftrik, bestuurslid van Stichting Sint Aegten.

Na het verschijnen van de brochure in 2016 werden belangstellenden voor de woonfunctie uitgenodigd zich te melden. Tientallen mensen namen contact op en kwamen naar een informatiebijeenkomst. Intussen zijn er drie jaren verstreken, maar uit de eerste gegaagden is nog altijd een groep belangstellenden over. Net als de bouwplannen is ook het profiel voor de bewoners in de afgelopen jaren duidelijker geworden. In aansluiting bij het verleden en de mogelijkheden van het klooster, zullen de toekomstige bewoners mensen zijn die voor zichzelf en voor bezoekers een plaats van stilte, eenvoud en gebed in stand houden, en een helpende hand bieden bij het dagelijks reilen en zeilen. Meer informatie is te vinden via www.kloostersintagatha.nl/toekomst. Wie interesse heeft, blijft welkom om contact op te nemen. We hopen dat de nieuwe woonruimtes in het najaar van 2020 betrokken kunnen

worden, zodat het klooster in 2021 zonder steigers zijn 650-jarig bestaan kan vieren. > M. Arendsen

UIT DE COLLEGA'S

Op deze plaats vindt u doorgaans de rubriek 'Uit de collectie', met een toelichting op een collectie-item door Otto S. Lankhorst. Deze keer vragen we uw aandacht voor gaande en komende collega's, waaronder de bekende auteur van deze rubriek.

Vrijdag 29 november jl. was een bijzondere dag voor het Erfgoedcentrum. Twee collega's namen afscheid: bibliothecaris Otto S. Lankhorst en archivaris Chris Dols. Chris werkte sinds mei 2013 bij het Erfgoedcentrum en is in december begonnen aan een nieuwe uitdaging als conservator erfgoed aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Otto was sinds november 2004 bij het Erfgoedcentrum betrokken, al twee jaar voor de officiële opening. Vijftien jaar geleden maakte hij de overstap van de bibliotheek van de Radboud Universiteit naar Sint Agatha. Vanwege zijn pensionering stond al enige tijd vast dat hij eind 2019 zou vertrekken, in elk geval als vaste medewerker.

Tijdens het afscheidsfeest werden Otto en Chris met veel warme woorden toegesproken. Directeur Marga Arendsen trapte af met: "De dag waarvan we wisten dat hij komen zou..." Met oude en recente foto's van de depots liet ze zien hoeveel werk de beide (oud-)collega's de afgelopen jaren hebben verzet. Otto verzorgde de opbouw van de bibliotheek- en voorwerpencollectie. Chris inventariseerde vele archieven en droeg zorg voor het audiovisuele materiaal. Beiden stonden naast hun collectiewerkzaamheden altijd klaar om, in de studiezaal en tentoonstellingen, onderzoekers en participanten te ontvangen. Bovendien breidden ze het netwerk van het Erfgoedcentrum uit in zowel binnen- als buitenland. Jan Peters, voorzitter van de Stichting Sint Aegten, memoreerde hoe Otto altijd gastvrij de deur voor hem opende. Ad de Keyzer,

die sprak namens het bestuur van de Stichting Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven, herinnerde zich de stapels uit te zoeken archiefmateriaal en voorwerpen, die hij steevast aantrof bij zijn bezoeken.

Naast mooie woorden kregen Otto en Chris mooie en persoonlijke cadeaus aangeboden. Edgard Claes overhandigde bijvoorbeeld een zelfgemaakt schriftje van perkament, met een middeleeuwse boekbinding, als symbool voor de nog ongeschreven toekomst van beiden. Een bijzondere verrassing was de icon van Benedictus die collega Gaby Heusschen had gemaakt voor Otto. Gezamenlijk stelden collega's en vrijwilligers voor Otto een bijzondere 'boekenkast' samen, die bestond uit tips voor drie ultieme boeken. Chris ontving van hen een 'voortuitblik' met wensen in het (potjes)Latijn. Tussen voor- en hoofdgerecht van het buffet werden de aanwezigen uitgedaagd om in een pubquiz hun kennis over Otto en Chris te testen. Bijzondere onderdelen waren een gefilmde toespraak van hoofdarchivaris Ad van Huijgevoort, vanuit de Beatlesplatz in Hamburg, en de voordracht van een gedicht van C.O. Jellema door Flip van de Ven, in de stijl van Otto. Er was alom waardering voor Chris en Otto en het werd duidelijk dat het Erfgoedcentrum hen, hoewel ze op een andere manier betrokken blijven, zal gaan missen. Otto en Chris zelf spraken aan het eind van de avond een woord van dank. Het was tekenend dat tijdens deze speeches bijna iedereen vergat te eten van de kaasplank die intussen was voorgeschoteld.
> S. Scherpenisse

Wie gaan de werkzaamheden van Otto en Chris overnemen? Het onderhouden van de voorwerpencollectie en bibliotheek is overgenomen door Gaby Heusschen en Marleen Reichgelt. Met ingang van juli 2019 is Susan Scherpenisse aangesteld als archivaris. Voor de opvolging van Chris Dols is eind november een vacature uitgeschreven. We hopen in de volgende Kroniek nog een nieuwe collega aan u voor te stellen.

Archivaris Susan Scherpenisse

Jim Marrow onderzoekt het Graduale van Johannes van Deventer

KWARTAALJOURNAAL (KEER TWEE)

- ▶ Op 4 juli bezochten bewoners van het jongerenklooster in Diepenveen het Erfgoedcentrum in verband met tentoonstellingsplannen.
- ▶ Op 11 juli was er een bespreking in het gemeentehuis van Cuijk over aanpassing van het bestemmingsplan voor het klooster.
- ▶ Op 17 juli ontvingen Otto Lankhorst en bestuurslid Johan Oosterman de boekwetenschapper Jim Marrow (Princeton University) om het Graduale van Johannes van Deventer te bestuderen.
- ▶ Op 31 juli brachten de Catechisten aanvullingen voor hun collectie, op 1 augustus de Zusters van Julie Postel.
- ▶ Van 5 t/m 8 augustus vond in Sint Agatha het provinciaal kapittel plaats van de Europese provincie van de Kruisheren.
- ▶ Op 28 augustus brachten de Witte Paters aanvullingen op hun archief en op 29 augustus de Congregatie van "De Voorzienigheid".
- ▶ Op 1 september zong vocaal ensemble Cantodoro in de kloosterkerk.
- ▶ Op 3 september bezocht Marga Arendsen in Den Bosch een bijeenkomst ter voorbereiding van '2021 Brabants kloosterjaar'.
- ▶ Op 5 en 19 september, 7 en 19 november, 5 en 17 december vonden bouwvergaderingen plaats.
- ▶ Op 5 september werd het H. Hartbeeld, dat bij de ingang van het dorp Sint Agatha staat, 100 jaar. Het werd in 1919 aan de Kruisheren geschonken.
- ▶ Op 15 september ontvingen we ruim 300 bezoekers tijdens de Open Monumentendag. Het koor I Bianchi zong in de kloosterkerk.
- ▶ Op 27 november overhandigde Marianne van der Sloot, gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant, in het bijzijn van wethouder Gerard Stoffels

Honderdste verjaardag van het H. Hartbeeld

Toast op een subsidiebijdrage van de provincie Noord-Brabant

en collega's, aan Stichting Sint Aegten een subsidiebijdrage voor de renovatie van het klooster.

- ▶ Op 1 oktober was het jaarlijkse uitje voor medewerkers. Zij werden bijzonder gastvrij ontvangen bij de Benedictinessen en de Norbertinessen in Oosterhout.
- ▶ Op 3 oktober namen we in de kloosterkerk afscheid van vrijwilligster Helma Bertels, na 12,5 jaar fijne samenwerking.
- ▶ Op 4 oktober startte een nieuwe cursus icoonschilderen door Liesbeth Smulders.
- ▶ Op 8 oktober ontvingen we ca. 75 vertegenwoordigers van orden en congregaties voor de jaarlijkse Participantenvergadering van het Erfgoedcentrum.
- ▶ Op donderdag 10 oktober brachten de Broeders van Amsterdam hun voorwerpencollectie.
- ▶ Op zondag 13 oktober hield Pluis van de Ven een wandelmeditatie in de kloostertuin.
- ▶ Op 16 oktober brachten de Franciscanessen van Oudenbosch aanvullingen op hun archief, op 17 oktober de paters Oblaten van Maria.
- ▶ Op 23 oktober bezocht Otto Lankhorst de herfstvergadering van de Vereniging van Religieus-Wetenschappelijke Bibliothecarissen in Mechelen; op

6 november een vergadering van de Vereniging voor het Theologisch Bibliothecariaat in Abdij Berne.

- ▶ Op 31 oktober waren Marga Arendsen en Carli van den Berg in Velp aanwezig bij een netwerkdag rond '2021 Brabants kloosterjaar'.
- ▶ Op 1 november vond in het klooster een symposium plaats van het Netwerk Historisch Cultuurlandschap over het Maasheggengebied.
- ▶ Op 3 november organiseerde de Schouwburg Cuijk in Klooster Sint Agatha een singer-songwriter concert.
- ▶ Op 7 november bezocht Sarah Schendeler een vergadering van het Verrassende Platteland van Cuijk, op 21 november een bijeenkomst van RBT Land van Cuijk.
- ▶ Op 14 november was Marga Arendsen bij een vergadering van Cultureel Hart Cuijk.
- ▶ Op 18 november waren zij en Carli van den Berg aanwezig bij een ontmoeting van religieuzen uit Noordoost-Brabant in museum Krona, Uden.
- ▶ Op 19 november plantte de tuingroep 2.150 bloembolletjes in de kloostertuin.
- ▶ Op 26 november was Susan Scherpenisse bij een informatiebijeenkomst van het Mondriaan Fonds betreffende erfgoed over de Tweede Wereldoorlog.
- ▶ Op 30 november bezochten Carli van den Berg en Marga Arendsen een symposium over toekomstig kloosterleven in Maastricht.
- ▶ Op 5 december werden aanvullingen gebracht op het archief van de Zusters van de Retraite.
- ▶ Op 16 december waren er bestuursvergaderingen en daarna het jaarlijkse Kerstfeest.
- ▶ In de tweede helft van het jaar werden 500 personen rondgeleid, bezochten 3.400 mensen op eigen gelegenheid Poortgebouw en Erfgoedcentrum, ontvingen we 160 mensen in de studiezaal en 240 verzoeken om informatie per mail.

Colofon

Deze kroniek wordt uitgegeven door de stichtingen
Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven en Sint Aegten
ISSN: 2210-5719

Redactie: M. Arendsen, G. Heusschen, O. Lankhorst

Adres: Kroniek Sint Agatha
Kloosterlaan 24, 5435 XD St. Agatha
Tel. 0485 - 31 10 07

E-mail: info@erfgoedkloosterleven.nl

Website: www.erfgoedkloosterleven.nl
www.kloostersintagatha.nl

Vormgeving: Vormweijts, Nijmegen